SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2046

av Victoria Tiblom (SD)

Nationella minimikrav för skydd av förtroendevalda

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa nationella minimikrav för kommuners och regioners förebyggande säkerhetsarbete till skydd för förtroendevalda, inklusive fritidspolitiker, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Ett demokratiskt samhälle förutsätter att människor kan engagera sig politiskt, kandidera till förtroendeuppdrag och fatta beslut för medborgarnas räkning utan att behöva riskera att utsättas för hot, trakasserier, våld eller otillbörliga påtryckningar. När förtroendevalda tystas eller avstår från att uttrycka sina åsikter på grund av rädsla är det inte bara den enskilda politikern som drabbas. Det är demokratin och medborgarnas möjlighet till inflytande som hotas.

Hot och trakasserier mot politiker förekommer på alla politiska nivåer och kan ta sig många uttryck. Det kan handla om hotfulla meddelanden, förföljelse, uthängningar på internet, trakasserier mot anhöriga eller fysiska angrepp. Utsattheten kan också uppstå i samband med offentliga möten, sammanträden, kampanjer och i den digitala miljön.

Kommuner och regioner har ett viktigt ansvar för att skapa trygga förutsättningar för sina förtroendevalda. Genom lagändringar som trädde i kraft den 1 juli 2025 infördes ett tydligare ansvar för kommuner och regioner att förebygga hot och våld mot vissa förtroendevalda, däribland kommunal- och regionråd. Det är ett viktigt steg, men skyddet behöver vara mer heltäckande.

En betydande del av det politiska arbetet utförs av fritidspolitiker. De sitter i kommunala nämnder, deltar i sammanträden och möter medborgare vid sidan av sina ordinarie arbeten och privatliv. Trots detta kan tillgången till säkerhetsstöd, rutiner och resurser variera kraftigt. En fritidspolitiker som utsätts för hot ska inte behöva stå ensam därför att uppdraget inte är arvoderat på heltid.

I dag finns det skillnader mellan kommuner och regioner när det gäller hur arbetet med förtroendevaldas säkerhet organiseras. Vissa har etablerade rutiner och tillgång till säkerhetskompetens, medan andra saknar tydliga processer för hur hot ska bedömas, dokumenteras och följas upp. Det innebär att den enskildes möjlighet att få hjälp i praktiken kan bero på var i landet personen har sitt politiska uppdrag.

Det behövs därför nationella minimikrav för det förebyggande säkerhetsarbetet kring förtroendevalda. Sådana krav bör säkerställa att varje kommun och region har grundläggande rutiner för att:

- genomföra och vid behov uppdatera risk- och hotbedömningar för förtroendevalda,
- ta emot, dokumentera och följa upp incidenter, hot och trakasserier,
- bedöma när en händelse bör polisanmälas och säkerställa att den utsatta får stöd i samband med en anmälan,
- erbjuda tydlig information om vart den förtroendevalda kan vända sig och vilket stöd som finns att få,
- ge tillgång till relevant säkerhetsrådgivning och utbildning,
- erbjuda stöd efter inträffade händelser, exempelvis genom krisstöd eller psykologiskt stöd när det behövs.

Rutinerna ska omfatta hot och trakasserier både i samband med fysiska aktiviteter och i digitala miljöer. De ska också vara kända av de förtroendevalda och kunna användas oavsett politisk tillhörighet eller omfattningen av det politiska uppdraget.

Det är samtidigt viktigt att säkerhetsarbetet inte blir en begränsning av det demokratiska uppdraget. Förtroendevalda måste även fortsättningsvis kunna möta medborgare, delta i debatter och framföra sina politiska ståndpunkter. Syftet med tydliga rutiner är att skapa trygghet och bättre beredskap, inte att inskränka det politiska deltagandet.

Ett sådant arbete behöver inte innebära att alla kommuner och regioner ska bygga upp omfattande egna säkerhetsorganisationer. Det handlar om att säkerställa en gemensam grundnivå, anpassad efter lokala förutsättningar och riskbilder. Staten bör därför ta ansvar för att tydliggöra vilka minimikrav som ska gälla och hur kommuner och regioner kan få stöd i genomförandet.

Det ska inte vara upp till den enskilda politikern att själv försöka navigera i en situation där hot och trakasserier uppstår. Den som har fått medborgarnas förtroende att företräda dem ska också kunna förvänta sig att samhället tar ansvar för grundläggande trygghet.

Att skydda förtroendevalda är att skydda demokratin. Regeringen bör därför ta initiativ till nationella minimikrav för kommuners och regioners förebyggande säkerhetsarbete, med ett skydd som omfattar alla förtroendevalda – även fritidspolitiker.

Victoria Tiblom (SD)